

המחצפה

עתו שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת

מחיר מדועות או הזכות לנפטרים
לפי גדל השטח
ברכת מ"ז 60 הלר. בראש הגליון
שני כתרם.
גליון בודד 12 הלר.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש, כי אם גם שם
מקום בית הדאר הקודם.
קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918
הארסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה:
"HAMICPE"
Kraków.
(בחיץ לארץ להיסיף: Oesterreich.)

מחיר החתימה על "המחצפה" עם
ההוספה הספרותית החדשית
רמת המחצפה:
כאוסטריא-אונגריא:
לשנה 7 כתרם
לחצי שנה 3.50
לרבע 1.75
באשכנז:
לשנה 8 כתרם
ביתר הארצות:
לשנה 9 כתרם — 9.50 פראנק.
על "המחצפה" כלי ההוספה הספרותית
אין לחתום.
אין הנחה מהמחיר.

Kraków, 22 Października 1909

גליון מג.

כראכא ז' מרחשון פ' תר"ע

לא נכון הוא, ש"הציונות" היתה הסבה לדרישות קטסטר לאומי ולא נכון הוא, שהיהודים בתור "ציונים" הם עם מיוחד וכן לא נכון הוא, שעד כה נחרו היהודים עם האשכנזים יחד. אמנם יש אלפי ציונים במדינה, אבל רוב היהודים במדינה — וביניהם המכריעים — אינם שמים לבם לציונות. היהודים בבוקובינה, אחת היא אם יש להם תקווה ציונית או לא — לפי דעתו יש רק ציונים מאמינים וספקנים — מרגישים, שאינם שייכים לשום אומה מן האומות היושבות בבוקובינה. הם יודעים, שאינם רותנים ולא רומנים ולא פולנים, ואע"פ שהם מדברים אשכנזית או יהודית-אשכנזית אינם מרגישים את עצמם כאשכנזים. וגם בעמים האלה אין אף אחד, תרוצה לבלוע את היהודים בקרבם כמו במדינות אחרות. כלם מורים, שהיהודים הם עם אחר נפרד מהם. בזה אין כל ספק מלבד יהודים אחדים, שזקנו כסורם ואין להשיבם עוד מדרבם, שהם נוהים אחריו הנרמנות כלי רשות הנרמנים ולא יתנו לא ליהודים ולא לאשכנזים "לגזול מידם את "גרמנותם". ששים אלה האשכנזים בבוקובינה מסודרים היטב הסתדרות לאומית — ובעת האחרונה גם נוצרית-סוציאליזם — ואף יהודי אחד אינו נמנה להסתדרות הזאת, ואלו דר הפרופסור גומפרין פה והיה מבקש שיספחוהו האשכנזים בהסתדרותם, בו יבזו לו וידחוהו כשתי ידים ומצד אחר מרגישים מאת אלה היהודים בבוקובינה את עצמם חוקים ומוזונים בידיעת עצמם עד שלא יעלה כלל על לבם להמנות בין עמים

להשיב על מאמרו של גומפרין ולפרסם דבריהם ב"המחצפה". אחרי שפרסמתי בגליון הקודם חות דעת צירנו הנאמן ד"ר שטרנבר ורצוני היה לשמוע רק דברי מומחים בבוקובינה, אשר שם בקשו לקבוע את הקטסטר היהודי, פניתי גם אל האדבוקט הטשורנוביצי, הפובליציסט הנודע ד"ר מאיר עכנר, העמל בעד הרעיון הלאומי זה יותר מעשר שנים, בבקשה להביע דעתו על מאמר ד"ר גומפרין. והד"ר עכנר הואיל לכתוב את המאמר הבא בשכיל "המחצפה" והנני מוסרו בתרגום נאמן לקוראי העתון הזה, הוא מראה איך חכם בעל נכס יפה יודע להכדיל בוכוה מדעי בין תגרה על האיש ובין תגרה על השטח. ואלה דברי הד"ר עכנר:

"גטו הבחירות"

אדוני העורך הנכבד: בתחלה אעיר על הענין ועל המצב בבוקובינה, כי אלו ידע מהבר "גטו הבחירות" המיומם את ארץ בוקובינה ואת המצב הפוליטי פה כוראי לא היה מוצא את רעיון הפרדת היהודים בשטות גומפרין מעה בטעמי החוק החדש, שחבר הועד הקבוע של ועד המדינה הבוקוביני לתקן סדר הבחירות. הועד ההוא הטעים את הקטסטר היהודי בהתפשטות התנועה הציונית, שעל ידיה רוצים היהודים, שבהרו תמיד עם האשכנזים ביהר, להפרד מהם ולעמוד כלאום מיוחד. הטעם הזה היה הגורם להקרת גומפרין. אבל אין הטעם הזה נכון משני פנים, וגומפרין, שאינו בקי בעניני המדינה ויושביה, לא הכיר את זאת. ראשית

ד"ר מאיר עכנר על הקטסטר היהודי.

בנייע פרייע פרעסע" נתפרסם מאמר ארוך בשם "גטו הבחירות", הקורא תגר על הקטסטר היהודי בבחירה לועד המדינה בבוקובינה ומכנהו privilegium odiosum (זכות מנאצה). המאמר הזה, שהיה לשיחה בעתונים יהודיים בלי הבדל ובעתונים נוצריים, לא נולד על שלחן המערכת של ה"ג. פ", כי הוא מעשי ידי חבר בית האדונים ופרופסור באוניברסיטה הווינית תאודור פון גומפרין, אחד מגדולי החכמים באוסטריא וישמו נודע בכל העולם. כל הבקי במצב הרוחות בארץ הזאת בעבר ובהווה יכול היה לדעת את מחשבות האיש הזה בענין יהודי כשרם קרא את מאמרו. הלא הוא איש שנדל וזקן כרוח התבוללות קיצונית. מענה תאורי כהלכה מצד הציונים לברור הדבר — מבלי לפגוע בכבוד החכם הגדול — היה דרוש מאד. אך לצערנו נודענו לו ב"יודישע צייטונג", הארגאן של ציוני וויין, הד"ר ע' מ' צווייג ופגע בכבוד גומפרין בתור אדם ובמאמר ארוך כמעט עד אין סוף, שאינו מכיל אף ראיה מוכיחה אחת, הוא מתנפל על הפרופסור גומפרין ומחרפי ומגדפו כאחד הריקים. אופן הוכחה הזה של איש צעיר, אף אם תאר דקמור לו, עם איש אשר שם עלם לו, אשר כל אוסטריא מתנאה בו וממילא גם היהודים אין להם לבוש בו, העיר התמרמרות גם בין היהודים הלאומיים, ויש שהעירונו, לשאול היות דעת יהודים לאומיים בקיאים בענין הזה,

ובעלי בתים אדוקים בנושנה, ולצעירים הדורשים חדשות ותקונים ככל דבר ישן נושן, ואשר זוכם ככלם על מפלגת הציונים יתחשבו.

ר' ליור ראש הקהל הפיץ שמועות מבהילות בין המון, שהציונים רוצים לקחת מושבות השלטון בידם, כדי להפוך את כל העירה על פיה. רוצים לתקן את בדק בית המדרש, לנהוץ את בית המרחץ, הנושה לנפול ולבנות חדש תחתיו ולהטיל סם כבד על הצבור. ואחרון אחרון שנוא, רוצים הם ליסר בית ספר מהוקן כללי על השכונ העדה ולחנך את הבנים לא ברוח שלומי אמוני ישראל. הם רוצים לבטל את המנהג הקדוש ללמר קמץ ארף ו ולגדל נזים גמורים בישראל.

הרב יא היה מהערב בהויות העולם. אין לו בעולמו אלא ר' אמות של ההלכה, הוא, יהיה, הונה כדרבו בקדש כל היום, עוסק בכשרות ומטרפות של כף וקדרה וידיו מלוכלכות בשפיר ובשוליא ובריאה וכדומה, דברים העומדים ברומו של עולם היהדות, ואינו עוסק בפוליטיקה כלל. זאת ועוד אחרת. כלום יוכל איש לדעת מראש אחרית דבר ולהגיד עתירות מי ינצח את מי? שמא כחא דשמן עדיף ויקפח ח"ו את פרנסתו. בכל אופן אין לו להרב אלא שביל הזהב, עליו ללכת רק באמצע הדרך, פן ירגיו עליו את הצד שכנגד ולא תהיה לו תקומה.

ויפן פה וכה וקרא כי אין איש — ויך את לבבו — ויטמנהו לעתיד.

כודאפעסט. מ. א. פייערשטיין.

הבחירה אל הקהל בפרשדונה.

מאת ישעיה פוכם.

כל העיר פרשדונה כמרקחה. כנופיות יהודים עומדים בשוק ומדברים ומשוחחים בקולי קולות ובהויעות משונות על רבר הבחירה אל הנהגת הקהל הממשמשת ובאה. זה שתי שנים ומחצה רחה ר' ליור מנהיג הקהלה את יום הבחירה מיום ליום. פרינסי העדה הישנים הרגישו את עצמם כרוחה על כסאותם ויראו מפני עזיבת מקומם. עברו הימים הטובים, אשר כל הרוצה ליטול את השם בא ונטל. דור חדש קם, דור עו פנים וציונים שמם, הרורשים בחירה נכונה, ליגליה, חות דעה ממש. כל בוחר ובוחר יעבור בעצבו ובכבוד לפני התיבה ויהן את קולו בפעל, ולא יועילו כל הערמימויות. ראש הקהל הכרח להגביל את יום הבחירה והנה הוא בא.

העם נפלג לשתי מפלגות, המהלך הישן והמהלך החדש, או לדבר בלשון בני אדם פשוטה: לחסידים

פיליטון.

בן העתיד.

עריקתו הרעועה כמערכ נאנחה וקנינות לו בכתה חבצלת השרון. פיין-מפכי הוא היה, בעל עיני תבלת ובלבו דור-חיים התמרמר בחרון. לא אחת התפתח מזיץ הליל ויעף כשביט צפונה וימה; וישא את קולו ויקרא בקרון — ידבריו נבלעו בחיק האדמה. ויחרק את שניו ויקלל כנואש. ויו את מכאבו עד לב השמים. ויבר את אחיו והם לא הכירו אחיהם הצועק: הקיצו! היו חיים! ויבא ויחבק לשארי בשרו וינשק לבונה, להריוט, לחסיד.

אחרים. מעולם לא כחרו היהודים עם האשכנזים יהר, כי עד כה כחרו כל העמים יהודי לפי מהלקות המעמדים. ואם הכונה כמושג "עם האשכנזים" כי הלכו בדרך פוליטי אחר, אין להבין כזה, שהאשכנזים היו המנהלים והיהודים נכרכו אהריהם. אם הלכו יהר — ולא תמיד הלכו יהר — רק ברית כרתו ביניהם בשני עמים נבדלים. כן מרגישים היהודים עצמם כלאום בפ"ע ואין להם חלק עם זרים. כי אע"פ שזנחנו את לשוננו מהיות שפה מדוברת בפנינו, הלא ישנם עוד סמנים אחרים, המחברים אותנו ועושים אותנו לעם ואת כל שאלה פוליטית אנו רואים מתוך נקודת השקפתנו אנו. אם שאלות הלשונית אין לנו — אין אנו מודה בצורך עשית השפה ה"יהודית" ללשון לאומית — הרי יש לנו הפין, אהת היא אם ציונים אנו או לא, להשיג אף כגולה הנאים נוחים כפי האפשר לקיומנו. זאת היא פוליטיקה ריאליית, שכותב המורים האלה דרש אותה כבר לפני עשר שנים, למורת רוח מנהלי הציונים של אז.

"נמו הכחירות" אין לה איפא דבר עם הציונות, אדרבה יש להוכיח, כי לא טוב לציונות, שהנמשכים אחריה יפנו לפוליטיקה פנימית ועבודת ההוה. "נמו הכחירות" אינו מתאים ל"היות פלשתינה", אין לו דבר עם "העתיד" או עם "הנכר", ואינו "חכה של השעה האחרונה", כי אם בטוא המצב השולט בכוקובינה.

בהיותי בקי במצב המדינה יודע אני, שהקמטור היהודי לא ישנה בו הרבה, לא יהיה אסון ולא ברכה ליהודים. יש לו מעלה וגם חסרון, שאין אחד מכריע נגד השני. אך כל היהודים מודים, למורת רוח הפרופסור נומפרץ, שאם יבחרו כל העמים ב"נמו הכחירות" איש איש לבדו, מוכרחים גם היהודים לרוש "נמו הכחירות". כבוד עמנו וצרכו הפוליטי דורשים במפניע, שלא יתפוצצו מאה אלף יהודים בין ארבעת העמים, כי באופן הזה אפשר מאד, שלא יהיה ליהודים אף ציר אחד בועד המדינה והם אחד משבעה חלקים ביושבי הארץ. על בטול גמור כזה לא תנחמנו הזרת נומפרץ, למאם ב"נמו של בחירות".

אוכל לרלג על הדברים הכללים במאמרו של נומפרץ, כודאי ידחום אחרים. חבל על הפרופסור נומפרץ תפארת עמנו, שאף אחרי התמוטטות הלברליות האשכנזית אינו יכול עוד לצאת מנדרו הישנה ועודנו מחזיק את היהודים כהלק מהעם האשכנזי. על דרכיו שההרגשות חולפות ואין לשום אליהן לב, לעשות מהן זקים, אשיב לו, כי אין

עושים חקים מהנהות פילוסופיות, כי אם לפי מצב הכחות הקימים והרגשות וההשקפות. ואם ישתנו אלה, אז משנים גם את החקים, שלפי הרגיל אינם קימים יותר מדור אחד. לפי דעתי קים הנמו המוסרי, ולמרות נומפרץ גם הפוליטי, בכל מקום, לא רק בכוקובינה הקטנה, כי-אם גם בכל אוסטריא ואשכנז. ואם ישתנו העתים, אם בזמן מן הזמנים יהיו היהודים לאזרחים גמורים — אצלי הדבר מוטל בספק — ויפילו חומות הנמו הכלתי נראות, אז, אדוני הפרופסור המרוסם, נשנה את החוק המקיים נמו הכחירות.

טשרנוביץ.
רה. מאיר עבנר.
לראבוננו אנו עומדים כבר לאחר מעשה, ועד המדינה הכוקוביני כבר קבל את חוק תקון הבחירות, בלי קמטור יהודי. ובכל זאת השוכים דכרי הר"ר עבנר, כי הם מתארים לעינינו תמונה ברורה ממצב היהודים בכוקובינה. ויין.
א. ב. זווערנער.

ענינים מדיניים.

המבוכה באוסטריא. המצב הולך ורע והמנים-מרים וראשי הכפלות הגדולות הם אובדי עצה. מועצת הממלכה נפהחה ביום ד' ש"ז והמשכים נמרו להפריע את העבודה אחרי שלא נתנו האשכנזים בכיהם להם את האפשרות לפתוח את ועד המדינה הביהמי. בלי לנדטג ביהמי אין רייכסטר אוסטרי, שמו להם לקו. על רוב הסכסוכים בין האשכנזים והמשכים נוסף עוד אחד. לעמט האשכנזים בכיהם הדרושים זכיות לאומיות במדינה המשכית קמו גם המשכים במדינה האשכנזית ודורשים זכיות לאומיות, מתחברים ומתחזקים ומבלימים לאומיותם בבתי-ספר מיוחדים, בועריות וכדומה מצויות. ע"כ הכניסו האשכנזים בארבע המדינות האשכנזיות אוסטריא התחלונה והעליונה, ולצבורג ופורלברג הצעות אל ועדי המדינות ההן, שלשן: המדינה ההן בבתי הפקודות וככ"ס היא האשכנזית וההצעות נתקבלו. אם האשר הממשלה את החקים האלה יגדל הקצף בין הסלבים על אחת שבע והמניסמרים המשכים יהפטר. ונוסף לכל אלה ההרו המשכים במניסטר בינרט במעשה הרוחניים. דפוטיציא משכית התיצבה לפניו לבקש שלא יאשר את החקים הנ"ל ואחר מהוכה הזכיר לי את רצח הנציב הגליצי פוטיצקי ע"י רוהני, שסכתו היא התרגזות לאום נדבא. הדבר העלה חמה על המשכים והריב היה לאש מתלקחת ואין דרך לצאת מן המבוכה.

חרפת ספרד. על כל צרות ספרד בשרה המלחמה עם הקבילים כמרוקה הנמשכה עד אין סוף וכהנועה המרירה בארצו, נוספה לה חרפת עולם. רוח האינקוויזיציא נהעוררה בין מפלגת הקלריקלים השלמה ובין המון המורדים הנדונים עתה למיתה במשפט הצבא נדון גם החכם הפופלרי החביב פערער למיתה. פערער לא היה מורד ולא התערב כהנועה המרירה החדשה. אלא לפי ששנאה ישנה היה לקריקלים עזיו על למרו את העם רעת ובנותו בתי ספר מתוקנים להשכיר את העם ועל חברו ספרים טובים לעם, להסיר ירכו באחיהם, היטהמשי בשעת החרום והאשימו גם איהו בהשתתפות כמרידה, אף שאין כל ראיה בירם על זה והרגוהו. רעש עצום קם בכל העולם הנאיר על הרשעה הזאת וככל המדינות עשו הפגנות נגד הקלריקלים ונגד מיך ספרד, שלא אבה לחונן את הנספה בלא משפט. בפאריו ובכמה ערים אחרות היתה מלחמה בין העם ובין הפוליציא, היו חללים והמון נפצעים וחרפת ספרד לא המחה.

על המצפה.

סדר עניני היהודים ברוסיא.

סוף סוף נזכרה ממשלה רוסיא חובתה ליהודים עב"פ בעניניהם הפנימיים, לסדר יחוסם לממשלה ולהניח את היסוד למוסד הקהלות. נציגי הפלכים השיגו פקודות, שובחרו חשוכי היהודים רבנים באי-כחם, שנים שנים מכל מ"ו הפלכים שבהחום המושב חוץ מפולין ושנים מהעיר ארסה, ל"ב רבנים, שיעמדו לפני המניסטר לעניני הפנים ומהם יבחר הוא שבעה רבנים, להיות לו ועד קבוע בעיר הממלכה בשבר מקפת הממשלה. המה יסדרו את כל החמר, שהספיקו הרבנים עד כה באספותיהם הרבות והמה יכריעו בכל משפט ושאלה הנוגעים ליהודים, הבאים לפני המנים-מרים. מלבד זאת תהיה עוד אספת רבנים, שישתתפו בה ל"ב הנבחרים הנ"ל וחמשה מפולין ושנים מפטרבורג וממוסקוא כהור באי-כח היהודים ברוסיא הפנימית. האספה הזאת תדין לא רק בעניני הדת, כי-אם גם בסדור עניני האוטונומיה של הקהלות העתידות להתכונן. היא תרון בפרטים האלה: א) יחס רבני הדת לרבנים מטעם הממשלה, אשור רבני הדת ישעור השכלתם ההכרחי; ב) הסתררות הקהלות והפקידן; ג) למוד הדת היהודית בבתי-הספר; ד) מס הבשר הכשרונות של שבת; ה) הנהגת המטריקל ותפקיד הרבנים. יסוד ועד רבנים אצל המניסטריוס אינו דבר חדש. כבר היה ועד כזה בימי הקיסרים הקודמים, כמו שיש

— ואת החדר הסתוקן הוא מבליע בנעימה — העיר ר' ליור כחמה שפוכה.
— אדרבה, הריני מבליט, כי החדר הישן אינו מספיק לתכיעותינו, רוצים אנחנו ביסוד חדר מתוקן...
— מסוכן! מסוכן! מסוכן! למסרת אבות, מסוכן לרוח היהדות, רוצים אתם בחנוך חפשי המביא לירי שמד...
רעש, בהלה וערבוביה קמו, תוכחות, קללות ונאצות עד אשר לא שמע איש את שפת רעהו.
והתסיסה גדלה בעירה, הרוחות נהרגשו, המחות נשתלחו וריב שפתים סוער נשמע בחוצות כל היום. — חלול השב! חלול השם! הציונים רוצים להעביר את הדת ואין עת לחשות. צריך לנדות אותם ולהטיל חרם על כל אשר כשם ציוני יבונה, צריך להוציאם מבלל ישראל ולא יהיה להם כח להתערב בעניני הקהלה.
ואשת ר' ליור וינטלי הנבאית הזקנה הלכו ארכעים יום ואחד, להשתמח על קברי אבות ולהתפלל על מפלת הציונים. ור' ליור הבין את עצמו לדורן ולמלחמה. הוא התראה עם כל בוחר ובוחר ביחוד, הבטיות, בקש ואיס, ידע להטות גם את לב שר המחוז לחפצו והיא רמו על פי דרכו לראשי המתנגדים,

היה ציוני נלהב ולא חת מפני כל. התסידים לא רצו לההגרות בו, ברשע שהשעה משחקת לו. ההמון נתבטל מפניו כמו מפני כל איש אמיד, שיש לו השפעה מדובה בעניני כספים. נחמיה ראה את הרשם המרכא, אשר עשו רברי ראש הקהל על השומעים ולא יכול להתאפק לשמע הכזבים המופצים לשם יחוד קוב"ה וקרא:
— שקר הרבר! רק סדרים רוצים אנתנו, סדרים בכל וחשבון גלוי לכל! קופת הקהל ועניני הקהלה מסורים בידי יחיד, העושה בהם כאדם העושה בשלו. שאלו את הרב כמה מהן בסתר נתן לראש הקהל במרם חתם על "הקונסים" שלו: השוחט הוא קרוב לראש הקהל; השמש החגר נדחה ממשרתו מפני ששכח בשמחת תורה לקרא לחתן ראש הקהל להקפות ראשונה; בכית ה"הקדש" דרים מלכחי פנכא ומחניפי ראש הקהל; לבתיבת ספר תורה מזמינים סופר מעיר אחרת, את קרובה של אשת ראש הקהל; מקפת הקהל שולחים למרחץ קרלסכרה את דורו של ראש הקהל ואת המנוח ר' פלוני אינם מניחים לקבר עד שיחזו יורשיו אלף כסף לקופת הקהל, יען כי היה הנפטר מתנגדו של ראש הקהל. יד ראש הקהל בכל. עניניו הפרטים חותבים ומכריעים את כף המאזנים בכל דבר. אין אנחנו רוצים ללכת כבהמה בכקעה אחרי שלטון יחיד...

לעומת זה היה ר' ליור רוח החיה בכל אופני המכנציה. הרבר נוגע אל עצמו ואל בשרו ולא נח ולא שקט. הוא היה מאסף אספות וראש המדברים בכל מקום, היה מציר בצבעים מזהירים את שלטונו הוא, ומשחיר את הצעירים כשולי קדרה. הוא היה יודע לתפוס את המון העם בלבו, בתלותו על פני חפצו שלם של יראת שמים. הוא היה אימר: סתירת זקנם בנין ובנין צעירים סתירה. נערים שלא בשלו כל צרכם קמו עלינו ורוצים לששול בכפה, שועלים נדחקים לשמור את התרגנולים! חפצים הם לחנך את בנינו לפי רוח העת, זאת אומרת: לבער אחר רוח ישראל סבא ויגרל דור רעה... חסר רעה, מקצץ בנטיעה. מבטיחים הם להקן את בודק ביה המדרש, ויהיה לבית פריצים, לבית ועד של חבורת ציון, והחת להגות בתורה הקרושה, יקראו בו בעהונים, יעסקו בספרי מרפה ופסיל וישחקו בשחוק האשקוקי. הם יבנו הדיסות ביה המרחץ ותהיה לנו מקוה נקיה מרפש וסרחון, אך לא כשרה כרת משה וישראל. הם יתקנו את נדר בית העלמין הרחווה, אך יקטמו בתוכו מצבות של שיש כדוגמת הגוים אשר סביבותנו. את הרב יעבירו ממשרתו ויביאו להם התחיו מטף עם הארץ ומנולח זקן, ומי יודע אולי ישתדלו לאסור גם את השחיטה משום צער כעלי חיים...
נחמיה הגזבר בבנק היה באוהו סעמר. הוא

לדתה אחרת, אלא שכאשר נהרדלו כל מוסדות הממשלה במל גם הועד היהודי. עתה יהחדש בתוספת יפוי-כח, ברשיון המניסטריים יש כח להועד הזה להציע הצעות לפני הממשלה. ע"פ החמר הרב, שהכינו אספות הרבנים הרבות, ויכלו הרבנים מן הועד — אם יזכרו היטב את תפקידם — לפעול הרכה בשביל היהודים, להשיב מצד המוסרי והחמרי והפוליטי ולהשתדל כערם כעת קמרוג הצוררים והתעוררות הדינים הקשים. יש לקוות הרכה מקביעה הועד הזה. כי הרגש הצבורי אינו פגום כקרב אחינו ברוסיה כמו בפולין ובגליציה ובאונגריה, שאפילו אם ינתן שם בידם איזו יפוי-כח אינם יודעים להשתמש בו. זה יוכיח ההכרל הרב, שבין צירי היהודים בדומה הרוסיה ובין רוב צירי היהודים במועצת הממלכה כאוסטריא ובאונגריה. כאוסטריא למשל רק הצירים הציונים יריבו ריב עמם וכרוסיה שני הצירים היהודים ניסלובומש ופרידמאן אינם ציונים והם נלחמים בעד אחיהם כמסורות נפש בהיות לאל ידם. וכן יהיה כוראי גם הציר השלישי, שנבחר זה עתה, שגם הוא אינו ציוני. ולא כן היהודים כפולין. בחקי האוטונומיה של ערי פולין, שיוצעו עתה לפני הדומה, נגבלה זכות היהודים ונעשו כזרים בארץ, כאזרחים ממדרגה שניה. אמנם עוד יפה כחם מכח אחיהם שברוסיה, שאין להם זכות בחירה כלל למועצות הערים. אבל הלא בערי פולין לא היתה זכות היהודים מוגבלת מעולם ועתה פעלו הדמוקרטים הלאומיים, להגביל זכותם, שלא יהיה להם לעולם יותר מעשרים אחוזים באי-כחם אף בערים שהיהודים רוב יושביהן ולא יותר מעשרה בערים שאין להם רוב ולראש האזרחים או לראש איזה מחלקה לא יבחר לעולם יהודי. ולעלכין הזה מחשים יהודי פולין ואינם משמיעים אפילו קול מחאה והגר, כאלו אין הדבר נוגע להם. כבר סכרו וקבלו בשתיקה. הנעלבים ואינם עולכים! אולם מצד אחר יש טובה בחקי הערים שם, כי היהודים יבחרו בקמסטר מיוחד בפני עצמם כמו הרוסים ומספר כאי-כחם בסוף בחוק ויא יבחרו לעולם עם הפולנים כיחד, השוקדים לקפח זכותם. שם במקום שאין רותנים ואין הפולנים צריכים לעזרה היהודים, להשיג במספרם את הרוב, אינם רוצים כלל להיות שותפים ליהודים ולכלעם בתוכם. בגליציה הם מקרבים אותם בעל כרחם. יאמר הפרופ' גומפרץ מה שיאמר והקמסטר היהודי כפולין, אף שהוא נעשה באמת כעין נטוי, להכדיל את היהודים מן האזרחים העקרים, יהיה כהרים בפני ההתבוללות ויחזק את הרוח הלאומי בקרב היהודים, שאף הבוגדים ירגשו עצמם ככני עם מיוחד בעל כרחם.

מן העם.

מכתב גלוי.

אל רום כבוד מוריני ורכינו רבני גליציה האדוקים והנאורים הי"ו. שמעוני נא רכותי. ברצח בעצמותינו עינינו רואות וכלות, כי ילך עמנו האמלל הלוך וחסור. למאיה ולאפים נפש פונות אליו ערף בכל שנה ושנה, כחפץ צורינו, השואפים המיד, למחות את שם ישראל. הבוגדים הם ע"פ רוב בנות ישראל, שהיו בילדותן תלמידות ביה-הספר הכללי. כאשר נוכחתי נדעה ממקרים שונים, סבת הדבר, היא בשורה הראשונה הלמוד בבית-הספר העממי, שהוא מן המחלקה הראשונה ואילך בספרים פולנים מלאי ספורים מקדושי הנוצרים. הילד וביחוד הילדה היהודית, היוצאת על פי רוב זה עתה מתחת השגחת המשרתת הנכריה, לומדת ספור כזה, אשר המורה הקהולית שהה עליו נוספות בעת השעור, בשים לב, חוזרת אותו, למען יהיה שגור כפיה ומאמנת בו, כי אין איש בכיתה, אשר ישמע ויהאמץ להכחישו. שעורים כמו אלה נועדים להיות בכל יום; ושעור הדת היהודית, אם גם כלשון הפולנית ובאופן מהוקן, להפיק רצון מאת הנוצרים, חל רק פעם כשכוע, ובהרכה כתי-ספר אין גם למוד דת יהודית כלל, ובכן הילדה היהודית זורעה בימי ילדותה זמורות זר על הלמי לבה בעת אשר להוריה בכיתה אין יכולה, פנאי או תכינה למעת שם גם נטעי נעמנים, והם ידעו לצאת ידי חובתם אם יזמרו אותה לקרא עברית, מכלי אשר תבין מה שהיא מוציאה מפיה. ובכן הצמח בלב הילדה היהודית אהנה לדת הקהולית, כי היא יודעת אותה היטב וקוראת בלי אמצעי, חוץ מספרי הלמוד הפולנים, גם ספרי האונגליון, ספרי נסי קדושים, השאולים לה בחפץ לב מאת ההלנידות הנוצריות, כי הלא הם כתובים פולנית, כשפה מובנת לה היטב, לא כשפת ספרי קדשנו, שהם לה כספר חתים. ואיך הפלא ההנכרותה לאמונה אבוהיה, אשר לא למדה אותה, חוץ מדברי איסור והיתר וגם זאת מבלי כאר לה, על מה אדני. המצות האלה הטבעו, ואשר על כן הן בעיניה (לא אתן את פי לחמאי) כמנהגי שטות וכל עושיהן—כנכערים מדעת. ודעת לנכון נקל באיזה רוח גם אלה, אשר נשאר באמינותן. הנדלנה את בניהן כדור הכא. חכל על דאברין ולא משהכחין! את אמונתנו היקרה, הממלאה מפי, לא נתן למורשה לבנותינו החכיכות! את דברי ימי עמנו לא נלמד את ילדות העם הזה! ולא לכר נחף אותן מהסתפח בגחלת ה', כי עוד נוביל אותן בידנו על הדרך

המוכילה לרומא! גדול עד השמים עיננו! כי לא בילדות החטא, כי אם בתורים האמללים, העתידים ליתן את הדין, כי נתנו מכשול לפני עור, אם גם מחסר דעה ומאפס הכונה! לשנת הלמוד הנכחית היוציאה מועצת החנוך הגליצית ספרי-למוד חדשים ומלאו אותם פרקים חדשים, המדברים בשבח הדת הקהולית והם כרשה פרושה לבנות ישראל, וכא-כחני במועצת החנוך לא עמד בפרץ, כי מתבולל הוא וגם כל בית ישראל כחשה. מוריני ורכינו! אהם שומרי חומות קדשנו ומגני דורנו! חובה קדושה עליכם לעמוד כפרץ האומה, לחוש עצות, לקדם פני הרעה, אשר לא מרחוק נשקפה אלינו, כי אם הולכת הלוך וההנבר בצעדי ענק. אמנם אולי הצדק את אלה, האומרים, כי אין לדרוש בתי-הספר דתיים מפני-מעמם שונים; אולי אי אפשר גם לשנות את ספרי הלמוד, המאשרים מאה המניסטריים להשכלת העם בעד מלויני נוצרים, בשביל שמונה מאות אלף יהודים: אבל אין דבר עומד בפני הרצון. אם אכר כל מניס, עוד יש עצה, יכולים לכפש התבולות, לחנך למצער את הבנות חוץ מכתבי הספר הכלליים, לבאר להן את עיקרי דתנו בדברים רבים ונכנסים אל לב, ללמד אותן דברי ימינו, למען טעה על לבן אהבה לעמנו ולקיים נפשות בישראל, אשר הלכנה חלילה לאברון באין מושיע.

תקוהי האמצעי, כי דברי אלה, היוצאים מלב נשבר למראה הריסות אימתנו היקרה, לא יישוכו ריקם, ואהם, מוריני ומאוריני, יא הערימו אנבם לשיעתי, אשר היא שועת העם כלו, ולא העמדו מרחוק לעתותיו בצרה, ואני הפלה לאלקי מרום, כי ישלח ברכה כמעשה ידיכם, להרים מכשול מדרך עמו, ומשתחויה מול הדת פניכם.

ברגשי כבוד

אלחנן הד.

קראקא.

פיליטון חמו.

מַרְפֵּשׁ הַקְהָלוֹת.

ליהודי רוסיה נוספה דאנה חדשה על רוב דאנותיהם. קמו שם מתבוללים אחרים ודורשים לעשוה תקונים כדה, כדוגמת התקונים, שנעשו כאשכנז לפני שני דורות. ואני — את האמת לא אכחד — איני מכין דאנה זו מה טובה. כחמטי ברפש הקהלות מצאתי, שאין מתקני הדת יותר מקנאי הדת בערי גליציה. לכו נא עמדי ונבקר עירות אחדות ואראכם תקונים כדת ותדעו כיצד מתקנים, פערי-עקראוויטש המתקן הרוסי ויכל להסיק אצלם בארובה.

בגריידינג למשל תקנו, שלא רק רכנית ורכיות באות בירושה מאב לכן ולנכד, כי אם גם גבאות באה בירושה. כאשר נבחר שם נבאי חדש בקלזו הפוטיקית ונגש בשבת, לקרוא שבעה קרואים לתורה, התיצב אצלו יורשו של הנבאי הקודם וקרא אחרים. זה קרוא יעמד פלוני בן אלמוני וזה קרוא יעמד פלמוני בן פוטיפרע וקמה מהומה כבדור הפלגה, כל אחד פרט לחברו את חמאיו הנלוים והנסתרים וחמאיה אבותיו ואבות אבותיו ודודו ודודותיו עד סוף כל הדורות והקלזו הקדושה מלאה נבול פה וכל העריות וכל קללות התובחה רחפו כאויר וכמעט נהפך המקום הקדוש לבית מרוח של אכרים כיום קדשם. וכל זה אצל ספר התורה הפתוח.

תקנו אחר ברתנו הקנו קנאי החסידים בזאקליטשין אצל סאנדץ, שכל העולה לתורה צריך לעשות מי שברך לצדיק הדור. אבל המחוקקים החדשים שכחו לברר מי הוא צדיק הדור וכל אחד רצה לזכות במי שברך צדיק אחר ומספר החסידים הוא מספר הכתות והדעות והיה כל שכה נהפך ליום הדין גדול ונורא, לדון את הצדיקים ולשקול מעשיהם וצדקהם. כמעט החליטו המתונים לדחות את התקון בדת ושלא לעשות מי שברך לשום צדיק. אך בסוף ההנבר אחד מהם וזכה כנבאות ואמר להכריע מדעת

שעושה חדשות הוא בעל מלחמות ובמקום שביקעו עצים שם נתיים גם קיסמים והם עושים לפעמים פצע וחבורה ומכה מרית...

ויום הבחירה בא. החסידים ואנשי מעשה התפללו בבקר עם הנץ החמה במנין של הותיקון וכלם כאיש אחד התאספו סביב לכית המועצה ויחכו לכיאת פקיד המחוז המפקח על גלגליו הבחירה. השיחה היתה מענינה ורק מעניני דיומא. כל אחד הרגיש את ערכו בתוד לוחם מלחמת מצוה ומקנא קנאת ד' צכאות. ר' חיים סופר סת"ם עומד ושומע בככר-ראש את המעשים הנוראים, אשר יזמו הציונים לעשות אם ח"ו היתה ידם על העליונה. הוא נאנח במרירות וקורא כעונה ובצניעות את הכתוב: „מהרסוך ומחריכך ממך יצא!" ומוסיף: הש"י יודע את האמת, שיש לו מינא כלבו על ראש הקהל מפני שקפח את שכרו ונתנו לאחר, אלא כנקום שהיהודות בסכנה שאני. הוא יכול להשכע בנקיטת חפץ, שמעולם לא היה בערכאות אפילו בתורת עד, ועכשו הוא מוכרח לבא אל הקנצלריה ולהסיר את כבעו, כי עת לעשות גד'.

והציונים כאים ועומדים גם הם, אבל הם רואים את מיעוטם ומרגישים את מפלתם למפרע. ההמון הסכל ירא המיד מפני כל חדש, הרוב אינו מבין אפילו את ענין הריב, מה איכפת לו אם פלוני או

עצמו את הכף לצד הצדיק הבורי ועשה בשביל כל אחד בעל ברחו מי שברך בעד הנכר הזה וקמה מהימה בניהם"ד, שנהפך מיד לניהם וכו' וכו'.

קהלת החרדים בסישקולץ באונגרו הקנה תקון אחד בדת, שישמשו שני רבנים בכתר אחד, ד"ר שפיצר וד"ר שפירא, והם כשני תולדים בשק אחד מתרועעים ומתאבקים זה זה, להכריע איש את רעהו. בליל יוה"כ לפני כל נדרי דרש הרב שפיצר דברי סוסר והתעוררות וביוה"כ לפני מנחה דרש הרב שפירא והתחיל להגיד סיפור לצאן טרעיהו הגיר סוסרו להרב חברו, בי — נגב דרשהו מכתבי רב אחר. ביהכ"נ נהפך ביוה"כ לפרלמנט אינגרי בתמונת זעיר-אנפין והתפלה נשבתה והשערוריה רבה כעיר.

בסוקאל תקנו החסידים, כי כל יהודי רומי הבא לעיר יעלילו עליו, כי נגב הוא ויבלאוהו בבית האסירים. בעיוה"כ מסרו החסידים יעקב דים והירש צאלער יהודי רומי, אב למשפחה, שעבר דרך שם לרומא, ביד השומרים ובלאוהו על לא חסם ככפו, רק מפני תקנו סוסר, שתקנו בדתנו, כי כל יהודי רומי הוא פושע ישראל. והצדיק שבוער הבטיח להמוסרים שנה טובה בעד המצוה.

את התקונים בדת של קנאי חסיד גור בקראקא הלא ידעתם כבר, שתקנו שלא החוטא יעשה תשובה, כי-אם אחרים.

בקוסוב תקנו תקנה, שלא לכחור יהודי לראש אורחים, אע"פ שרוב בוחרים שם יהודים. אם תחפצו לדעת מדה חסידה, לכו נא לקוסוב ולמדו. שר הכחוז בקש מאת הבוחרים, שיעברו על סדוהם ולא יעמידו זכותם על הדין ויבחרו רק את ראש האורחים או את משנהו יהודי והשני יהי פילני. והבוחרים היהודים כשבאה מצוה לידם עשו לפנים משורת הדין ובחרו גם את ראש האורחים וגם את משנהו נכרים. התחילו לדעת אם יבירו להם עכ"פ טובה בעד צדקהם?

ואולי הצדק אתם. יש שיפחדו אחינו מקללת "עבר בי ימולך". יהודי הערים הקטנות יודעים היטב את נפש אהיהם עבד הגלות, העולה לגדולה, הוא רודה בהם לפעמים באכזריות חסה יותר מאנטישמיים. לכו נא אתי אל העירה קומרנא אצל לבוב ותראו טראה ראש אורחים יהודי, שם העבד המולך שם אדולף סטאנומסקי. הוא מתעלל כאחיו היהודים כמחמר עלי מלך המלכים בשעתו, רודה בהם בפרך וכל אחד חרד מפניו כמפני מלאך בלהות. ראש אורחים יהודי בגלות אינו מאמין לעולם, כי הוא יוצא ידי חובתו, לשפוך את השלמון הפולני ולהכביר אכפו על "הזשידוי". הוא מתערב גם בעניני הקהלה וע"י בן בריוהו אבא קרעלל רופא הבהמות הוא שופך ממשלתו גם על הקהל. את ביהב"ג לא יתן לתקן. כשצריכים לבחור נכאי בביהכ"נ הוא כא שמה בעצמו וככבודו, אף שכפעם אחרת לא זכו עוד לראותו שם והנכאי נכחר רק ע"פ רצונו, נכאי שמעולם לא נתן חשבין ההבנסות וההוצאות. וכן ראש הח"ק נעשה איש בריהו, הרר כביתו חנם והוא פושט עור עניים באכזריות קשה מישאל. במות אחד מירדיו המעטים של ראש האורחים מקברים אותו חצי חנם וכמות אחר אז את שאלת האבנים ישפטי מעל שכמם. מהה אמה של הנכירה יעמי מאהנאהן שהניחה לכהה יותר ממתים אלף כתר ולצדקה אף לא פרוטה אחת — קבורה בעד חמשים זהובים וכשמה אבי האשה העניה איירל פישער נמלו מידה ת"ק בחר ולא היתה לה חנינה ואח"כ נורע כי ראש הקהל לא השיג מזה רק מאהים כתר והשאר נעלם ותבעהו כבי"ד: וכן מיד החיט היציג נמלו ת"ק כתר. ובכל הגזלות האלה אין אף נדרלכיה"ק ואין ת"ת. זהו מישל יהודי בגולה. ומה זה תתמהו על קורנדא ולוונשטיין שבגרו באחיהם. המחמט.

מכתבים מערי המדינה.

קראקא. הועד הציוני לגליציא המערבית כונן בעירנו מועצת אורחים ציונים של ועד קבוע בן ארבעים איש, למפל בענינים פוליטיים אשר בעיר. עד כה לא היה קול הציונים נשמע בעיר ורשמם לא נכר בהיותם נפרדים איש לעברו בחברות שונות ולא היתה הזדמנות להם להביע דעתם ולהחליט יחד איוה מעשה. עתה באספה הראשונה של הועד הגדול הזה החלט, להועד בהוטל לונדרס אחת כחדש ולהועץ על כל הענינים העומרים על סדר היום כין בעניני העיר ובין בעניני המפלגה, לברר כל דבר מתוך השקפהם. הציונים התחבבו עתה בעיר בהשתתפם עם הסוציאליים בועד המגין על הדירים מפני קצת בע"ב חמסנים, המוסיפים בכל שנה על שכר הדירות בלי חמלה והושיעו משפחות רבות מיד לוחציהן. — בקרוב יערכו הציונים פה הערובת מעשי "בצלאל".

קנאי החסידים פה מבית תפלת אנשי גור, שגזרו את הגזרות הקשות על הבחורים בעין הבהולות, נוכחו עתה, ש"כל יתר כנסול דמי". הם עשו את החשבון בלי בעה"ב וגזרו על הצבור גזרות, שאינו יכול לעמוד בהן. אחרי רוב שערוריות, שנעשו בבית התפלה ההיא, שהקנאים הלבינו פני חבריהם, שפכו דמם ברבים והתרו בהם כמו בפושעי ישראל, נלאו החסידים המהונים נשיא ונפרדו מהם ושכרו להם בית תפלה אחר והקנאים נשארו לברם עם חקיהם החדשים. בע"ב.

פרמישלא. בקהלתנו הגדולה נוסד כבר ב"ס עברי פעמים אחדות ובטל סאפס תומכים. הקהלה הזאת העתיקה, שתורה יצאה ממנה שנות מאות והלמידו חכמיה היו מורי הוראה, מרביצי תורה וחכמה בכל הארץ, חללה לגדל אנשים איריאליים, שעולמם רחב מעט יותר מד' אמות של הנאה חמרות ושיחות בטלות. סאו עלו כעירנו הדיוטית לגדולה, בורים חובקי אשפתות בכשו סחר העיר והונה ובני המשפחות העדינות ירדו לשחת, עלתה הבורות וההדיוטיות על נפי טרומי קרת והתורה והחכמה אברו חנון והודן והנן ללעג ולקלם. וכל בן תורה משביל וחושב מחשבות מסתור חכמתו בחבו ומתחפש באונם לעם הארץ, לכל יהיה לבוז. אין לחכמים מקום להתקבץ אף לשפוך שיחם איש באוני רעהו. רק כל אחד מקונן בלבו "איכה ישכה בדר העיר" ואינו מעיז להוציא קינתו על דל שפתיו. ע"כ אין פלא שבה"ס העברי בטל זה פעמים אחרות וירד לשפל המדרגה. לכן יאתה תודה להנכיר החכם הזקן מר יעקב עהרליך, אשר התנבר על התרדמה, שנסכו עמי הארץ פה על חכמינו יקבץ סביבו ועד של חכמים מאלה הנחבאים אל הכלים ובעמל רב חזרו ויסדו את כיה"ס העברי "שפה ברורה" ודברי ראש הועד מר עהרליך, שדכר אל הנאספים בחיה"מ, היו כמל של החיה ועתה יש תקוה שביה"ס יתקים. החוכה על כל דורשי תורה באמת, לתמוך בו ולסעדו ככל מאדם ואל ירתעו לאחוריהם מועם עמי הארץ ומקנאי קנאת הכמיה והבורות השולטות פה ונחזיר עטרת קהלתנו לישנה.

משרנוביץ. את אשר כבר יוכלנו לשער בדיוק מראש — נהמלא. חוק הבחירה החדש להועד המריני הכוקיביני נתקבל כשכה ע"י ועד המדינה ברוב גדול של דעות. הד"ר שמרוכר נשא אהמול בישיבת הועד המריני נאום גדול ומצויין, שארך קרוב לשלש שעות. בו הוכיח, כי רק הבחירות הכלליות השוות לכל הן הנכונות. קרא הגר על המניסטר הרדמל, שמ"דאנתו ליהודים" לא נתן שיהיה גם לנו היהודים קמסטר מיוחד והוכיח שאם יעמוד הועד המריני על דעתו, הכרה הממשלה להעתר לבקשתו, ואם לא ירצה עכשו, הרי לא לעולם ישאר הרדמל שר הפנים. הדובר הרציא באריכות על התפתחות הרעיון הלאומי בישראל בזמן האחרון ושפך חמתו על הצירים הבוגרים בעמם לעווענשטיין וקירנדא ועל יועץ החצר גומפרץ ועל ה"ג. פ. פרעסע" והראה, שהם לא יוכלו

לדבר בשם העם היהודי, שהם אין סכירים אותו, נאומו נתקבל בסחיאיות כפים, אם גם התקצפו ששה צירים אשכנזים והתנגדו לקבלת החוק, גם היהודים התנגדו לו והחוק נתקבל, בלי קמסטר יהודי.

עתה תחל העבודה הנמרצה ביסוד החברה הלאומית היהודית בכוקיבינה, שעליה יהיה להגן על כל עניני היהודים, לחבר את האברים המדולדלים ולעשות הגו היהודי-לאומי מוצק, למען לא יוכלו לגעת עוד בו אויביו מבית ומחוץ לרעה, וראו כל עמי הארץ, כי ישראל עם לברר ישכון ובגוים לא יתחשב, אם גם נחבש לעת עתה בקמסטר אשכנזי וקורנדא ולעווענשטיין וזכו על לוח דברי ימי ישראל לדראון עולם.

סדר הבחירות בחוק החדש יהיה כך: היהודים יבחרו עם האשכנזים יחד בקמסטר אחד, אך להבטיח את מספר באי-כח היהודים יבחרו בקמסטר הזה כיוצא מן הכלל בכל מחוז שני צירים יחד, אחד בשביל הרוב ואחד בשביל המועט (השם יהודי לא יזכר ולא יפקד, בן גזר המניסטר בינרמ). בועד המדינה ישבו שני צירים קבועים (ויירל, של הארבי-הגמנונים), ו"ג באי-כח בעלי האחוזות הגדולות, באי-כח הערים ולשכת המסחר, ב"ר באי-כח העדות הקטנות וי"ז צירים ממחלקת הבחורים הכלליים מכל העם בלי הברל. ממחלקת הערים והעדות יהיו לרוהנים עשרה צירים ולרומונים עשרה, לאשכנזים וליהודים ביחד שמונה ולפולנים אחד. ממחלקת הבחירה הכללית יהיו לרוהנים ששה ולרומונים ששה, לאשכנזים וליהודים ביחד ארבעה ולפולנים אחד. מחוזות הבחירה נחלקים באופן שע"פ רוב יהיו צירי היהודים בטוחים. של"ג.

מכתב מטורקיא.

קושטא. זה פעמים רבות בקש ראש הרבנים פה סאת הממשלה, לבטל את אות החרפה, הפתקא האדומה, הנתנה ליהודים העולים לא"י, לאות, שאין להם רשות לשבת שם רק שלשה חדשים. הממשלה דחתה עד בה בהבטחות. הצירים היהודים בפרלמנט קבלו על עצמם, להציע את הדבר בפרלמנט. במאלוניקי מטפלים העתונים בקינגרם של כל יהודי טורקיא. כלם מסכימים לרעיון הזה. ה"טיעמפו" סובר, כי בתחלה צריכים לחבר את כל הקהלות והחברות לאגודה אחת ואח"כ יכינו את הקונגרס. רבים מהנוטים אחר ה"אליאנס" (בי"ח) רוצים, שבתחלה יתחברו כל היהודים, שהינן תלמידיו ה"אליאנס" בכל עיר ועיר לאגודות אגודות וכל אגודה השלח צירה אל הקונגרס, והנה כמעט כל היהודים בערי טורקיא בקרו בנעוריהם את בתי-הספר של ה"אליאנס", וזאת היתה עולה, שבקונגרס ובהסתדרות ובכל עניני היהודים תמשול אגודת אנשי ה"אליאנס" והאכופ עליהם דעותיה ורצונה, ומאויי היהודים הלאומיים והדתיים לא ימלאו. אך אין עוד העת לדבר ע"ד הקינגרם, כי לא כמהרה יבא לידו מעשה.

החכם-בשי הציע לפני הממשלה, שמלכד הרבנים יהיו גם מורי בה"ס פטורים מעבודה הצבא. עתון יהודי אחד במאלוניקי הקדיש גליון אחד לעובדים בצי המלחמה. בן בריוהנו אסקאר שטראוס, ציר ממשלת ארצות הברית כאמריקה פה, בא על משמרתו. ביום הכפורים נועד להתיצב לפני השולטן. אך היא פעל, שידחה הראיון ליום אחר והתפלל כל היום בבית הכנסת. — בן בריוהנו ערנסט קאסעל מלגדון נושא ונותן פה עם המניסטר לפינגץ, לבא עמו בקשר המסחר. גם נשמע, כי יהודי אמריקה רוצים להלוות לממשלתנו 250 מיליוני דולר. הממשלה הטורקית שלחה יהודים צעירים אחדים בהוצאותיה לאירפה, להשתלם במדעים שונים, במשפטי הארצות, בעניני פינגץ וכרפואה. דבר נפלא מודיעים סארץ שווייץ החפשיית, כי נאסר שם ליהודים נתיני טורקיא נושאי סבל

לעסוק בעבירה (אולי חמים) עם על ישראל בני מלכים לעבוד עבדות נסית). ראש הרבנים פה קבל על זה לפני הכניסה לעניני חוץ והגזרה כמלה.

התחילו לדבר פה ע"ד יסוד בית-ספר עברי, שכל הלמודים ילמדו בשפת עבר. גם רעיון יסוד עתון עברי התעורר. כמוכן יוצאים דברים כאלה מאת ההסתדרות הציונית. בחוהמ"ם דבר פה מזכיר ההסתדרות נחום מיקולוב לפני אספה גדולה עברית ע"ד חבור הספרדים והאשכנזים ע"י שפת עבר. ויש להזכיר, שהרעיון הזה סולל לו מסלה גם בקרב הספרדים עצמם. בעתון "נאציין" בסאלוניקי נדפס מאמר ראשי על המצב המוסרי של יהודי טורקיא. הוא שיאל: "מה אנחנו? צרפתים, טורקים, ספרדים או עברים? הלא בלשונות רבות אנו מרבדים. עוד יבא יום, שלא נבין זה את זה כבוני מנדל בכל. והוא בא לידי כסקנה, כי רק הלשון העברית תוכל לחברני.

מכתב מארץ ישראל.

ירושלם. מספר היהודים, שנקראו לעבודה הצבא הטורקי בעירנו, עולה לת"ר מהספרדים, ש"נ מהמערבים והתימנים ור"נ מהאשכנזים. מספר הפטורים מעבודת הצבא כשלוש מאות: הרבנים, החזנים, השמשים, הדרשנים ומי שיש לו הורים זקנים או חלשים ומי שיש לו אשה יהומה, שאין מי ידאג בעדה, פטורים מעבודת הצבא. מהמין הזה ישנם רבים פה. נכאי הישיבות משהדלים ע"י החכם-בשי, לפטור את תלמידי הישיבות מן הצבא. בועד הממונה להרמת אנשים לצבא יושבים גם שלשה יהודים והם ר' ליב הירשער הדין, אלברט ענהבי ור' ניסים אלישר וגם המוכתרים היהודים. להם הוכות לחוות דעהם על אדות הלקוחים לצבא.

מקושטא באי שני רשיונות חדשים על עתונים עברים, "המוריה ו"אחרית", שיתחילו לצאת בקרוב. לבית החולים של רוהשילר פה בא רופא חדש מפאריז מר סנל, הוא איש נכבד וישר מאד, חובב עמי וארצו ומשהדל למוכת החולים.

מנדל קרמר.

מקורב ומרחוק.

שונות. ראשי הכהנים הקתולים בצרפת הטילו חרם וענש גיהנם על השולחים בניהם לבתי-הספר של הממשלה. — במיוב התחיל משפט ראש שוטרי הסתר אסלאנוב, שעשה שתפות עם חכרות גנבים. מויפי בסף ובתי זונות וכאשר נפלו כל אלה כירי השוטרים העיד אסלאנוב עליהם עדות שטר בשבועה, כי הוא מכירם, שהם אנשים כנים והוציאם בכל פעם חפשים מן המשפטים. וכיד האיש הזה היו ישנים רבות שלום העיר סיוב ובטחון אזרחיה. — בוויין פרחו בפעם הראשונה ספינת אויר, שנפל כהטותה לכל עבר. את הספינה עשו שני נערים, רענער שמס ילידי גראי. בשעת הפריחה היו הקיסר ובני משפחתו ושרי הממשלה והעיר ועם רב. שררעו לקראת המראה הנפלא, את הפריחה בוויין הכינו בעלי העתון היומי "צייט". — במדינה הטורקית מקדון ילדה אישה כסרית חמש ילדות חיות ובריאות ככרם אחר. — רוסיא הוציאה את רוב חילה מנכול פרס. בזה הראתה, כי אין חפצה ללכוד חלק מפרס. —

*

פרובוקטור חדש. בורצב, הרבולוציונר הרוסי המלה רוי שוטרי הסתר הרוסיים, שנלה את תעלומות אוזב והפלמאן ובורובסקא, גלה עתה, כי גם מיסד המפלגה הסוציאליט היהודית (בונד) ישראל מיכל סאפלנסקי הוא שכור לפוליציא הרוסית. עד הזמן האחרון היה למראית עין חבר במפלגה ומשתתף במירדה ובסתר מסר את חבריו כידי רודפיהם. לפני שבועות אחדים הזמינהו לבי"ד של המפלגה וכרה.

עשק החרדים באונגרו. ה"אללג" יודי צייטונג" עשתה חשבון, שהסתדרות הקהלות של הנאורים באונגרו עושה בכל שנה את רעותה הסתדרות החרדים בסך 80.000 כתרם. אחרי המירדה האונגרית של שנת 1848, שגם היהודים השתתפו בה, המיל הקיסר ענש על היהודים. לשלם קנם מיליון זהובים. כאשר נוסדה הקונסטיטוציה האונגרית השיב הקיסר ליהודים את הכנס עם רבית ורבית של רבית. הכסף הזה עולה עתה לסך 4.073.674 כתרם. פרי הקרן הזאת ותמיכת הממשלה ליהודים מספתה בסך ארבעים אלף כתר עולים יחד לסך 220.250 כתר לשנה. מזה מסכלה לשבת הסתדרות הנאורים סך 14.000 לשנה וגם לשבת הסתדרות החרדים סך כזה. 10.000 כתר נוסלים בתי תלמוד תורה של החרדים וששים אלף כתר יוצאים להחזקת בית חנוך המורים, שיש לנאורים ולחרדים בשתפות. ולפי שהחרדים הם פי שנים מול הנאורים מניע עוד לחרדים, לפי חשבון העתון ה"ל שמונים אלף כתר בכל שנה מפרי הקרן הכללית. והסך הזה כולעה הסתדרות הנאורים. והעתון מגיד מוסרו להסתדרות היא, שחבריה עשירים. שאין לה בושח לעשוך את ההכחות העניות של החרדים. מבכי להמתין למענות הנאורים ובלי ספק ישנן כאלה, לא נחשוש מאומה להתערב בריכ ולענות, כי החרדים מתחייבים בנפשם, לפי שאין להם רגש צבורי, אינם שומרים זכויותיהם כראוי. אלו שמרו זכויותיהם לא היה נעשה לחוס. שהיהודי החרד ההולך לעבוד בצבא מיכרח לאכול מפתב הצבא ולחלל שבת ויו"ט. לולא היו היהודים בתחלת חוק הצבא מסתפסים בתעניות ובסבוכין כסף כפריון שבויים. אלא היו דורשים זכותם בגלוי, כפטרם מלעבוד על דתם בצבא, או לא היו צריכים לבפש תחבוכות פסולות להשתמט מן הצבא וכסבול כל כך בעבודת הצבא ומענשים שונים הידועים לכל יהודי. וכן הרבו בענין הזכות על הקרן. הקימת. הנאורים שמו לב לזכותם וזכו בה והחרדים התעצלו ואין להם רשות להתאונן.

שבועת רומניא בקרואציא. מה רבו התלונות בכל העודם על ממשלת הרשעה ברומניא המחיבת את היהודים להשבע בבי"ד שבועה אחרת מלאה קללות ואלות. להשפיל כבודנו, ואין יודע כי גם במדינת קרואציא, שהיא חלק ממלכות אונגרו, סימת שבועה רומה לזו בשביל יהודים. הנוצרי שמטילים עליו שבועה. נשבע ארבע מלים "ככה יעזר אותי אלקים", והיהודי החיב שבועה מוכרח להשבע לפני הרב הלבוש מלית ופיטל אחרי מוסר ארוך, ררשה שלמה, נוסח שבועה ארוכה כגלות. להבליט בגלוי, שאין היהודי נאמן על השבועה כאחרים.

אוי זה ררבנות... כאשר הורד בארסה הרקטור קרבם, שנוא כל ישראל, מכסא רבנותו עלה במקומו הרקטור אבינוביצקי, הנודע היטב לקוראי עברית מעסקנותו כנגרמים הציונים הראשונים. הוא אדם בעל לב, אוהב ישראל ומשתדל לטובתו. אך אוי לה לרבנות, היא השחיתה נפשו והיה למה שקוראים בגליציא "קהלנים", כלומר נכנע לשררה יותר מן הראוי ומבטל רצון הצבור מפני צרבי עצמו ועושה את כל הצבור, בלי כל צורך, להרום רגלי השלטון ולפעמים גם בלי רצון השלטון עצמו. כן עשה אבינוביצקי עד שהיה כהרב הקודם לו. שנוא נפש כל העיר והוא היה מכרח לכקש מחסה תחת כנפי הנציב הרוסי מפני חמת היהודים צאן מרעיתו. עתה נפל גם זה, כי התרפסותו היתרה והסרבת עניני הצבור על מזבח כבוד השררה נמאסה גם בעיני הנציב טולמטשב ושלחהו מעל פניו בנערה. הנציב טוכמאטש שב לארסה מטסעו והרב ר"ד אבינוביצקי הרניש צורך גדול, לערוך ככלת פנים להשר באופן נהדר. מה עשה? קח כסף המיכן תחת ידו לתכלית תלמוד תורה של בני עניים, וקנה בו מתנה יפה להשר ומכתב ברבה מצויר הרור בצורתו. והשר ידע את אשר נעשה ורחה את המתנה ואת הארסה בנערה, כאמרו: כבוד הנעשה לי בכסף בני עניים לא אקבל. והרב אכד משרתו.

לשכת מודיעין. מלשכת המודיעין בעניני א"י סבלנו את ההזרה הזאת למי שיחפוץ לעלות לא"י: בשנה האחרונה התגברה העליה לא"י אף שהרבר משמח

יש להתאונן, שהעליה תתנהג בלי סדרים. רבים מן העולים באים שמה כטרם חקרו ודרשו עד אפשרות פרנסתם שם והם נמצאים שם אובדי עצות מאין משכרת להחיות נפשם. לכן נכפש מכל הרוצים לעלות לא"י, לקחת בתחלה עצה מאתנו עד כל הפרטים, אשר עליהם לדעת. נזכירה פה ידיעות כלליות אחרות, שאינם משמשים לכל אחר כנר לרגלו, כי היחיד העולה צריך לשאול בתחלה עצה, כי המסכות מתחלפות בכל עת ומשתנות מאיש לאיש. א) סוחרים, שיש להם מב"ה אלף כתר ומעלה ודם יודעים ככל האפשר שפת צרפת וערב אחרי שיבידו את המצב שם יוכלו לעשות מסחר בענפים שונים ויראו ברכה בעמלם. ב) אנשים בעלי הון יוכלו ליסד בתי חרשת בשורה הראשונה בפרי הארץ. ג) אנשים שיש להם י"ב אלף כתר ומעלה יוכלו לקנות אחוזת שדה טוב שיקנו בעלי הון כשתפות, כי אחוזה גדולה נסך יותר לנסות ולעבוד באופן מורדני. ד) בחורים חזקים ובריאים, הרוצים לעבוד את האדמה ולהסתפק בטועט, ימצאו עבודה כמושכות ואם יהיו פועלים חרוצים יש תקוה שישניו ע"י יק"א או חברה אחרת גם שדה אחוזה לעצמם. בעלי מלאכה מוסחים, חרשי ברזל וחייטים, ביחוד אם יש להם איזה רכוש יוכלו ליסד להם מעטר בא"י. כיפו, שחי "אחוזת בית" החלה לבנות בתיה, יש מחסור בכונים יהודים. העת המוכשרת למסע לא"י היא בחרף.

סוציאליים מעלילים עלילת דם. ב"היום", העתון היומי היוצא בניו-יורק, כתוב, כי בעתון האשכנזי הסוציאלי "נעוויארקער פאלקסצייטונג" כתוב ב-ארגו המכתבים: "ר. ס. ול. מ. בניו-יורק: לאביכם המנוח מפוזן היתה הצרפה. לאפית המצות נחוץ ליהודים דם נוצרים. נהרסה אישא. עכ"פ באמריקה, החומה הכצורה, שהתבצרו בה בוגרי עמנו מפני רשעת הצוררים. אין מנוס מפני זרון העמים גם תחת דגל הסוציאלות. ולעמט זאת מביא העתון שהוא דרשת כהן נוצרי כדום אנרשעקוס מעל הבמה, אשר התלהב בה באהבת ישראל ובהבעת תהלתם וכפרשת מעלותיהם ורום ערכם עד אשר נהפכו כל בני עדתו משונאי ישראל לירידי היהודים. אבן לא בדת הנצרות ולא בכמולה נמצאת השנאה לישראל. שרש שנאת היהודים הוא רחיה מבעית לכל רבו זר ובלתי מוכן. נכרי היודע את היהודים לא ישנאם.

בגלל שנוי השם. אנשי המאות השחורות בארסה מצאו פסול בכחירת הציר היהודי שם הארכוסט ברודסקי. שמו היהודי הוא אהרן והבחרים כתבו שמו החדש ארקאדי. הם הגישו ערעור על הבחירה וברודסקי מוכיח, כי ארקאדי שמו בכל כתבי הרשות, כפי הנראה לא תבטל הבחירה, כי בדבר הזה מכריעה רק הרומה ואין למאות השחורות רוב ברומה. אמנם בגליציא פסלו בועד הבחירה מיד את כל הפתקאות, שנמסרו במסנימלב על ד"ר ברודא, יען נכתב בהן מרקוס בני ולא בקי, אבל הרומה הרוסית אינה יראה כל כך מפני המאות השחורות כמו הפרלמנט האוסטרי מפני הפולנים. בכל אופן מוסר טוב הוא למישיני שמם היהודי מאהבת החקוי.

גלות מקסאם. ועד הנדירה של יט"א מודיע, כי האורחה ה"א, בטאה איש, שהגלה למערב אמריקה דרך חוף גלווסטין, הניעה לסחוז חפצה והועד אשר שם טפל בה, לספור את הגולים בכל מדינות המערב, אשר שם ימצאו עבודה. עתה שלחה יט"א את האורחה ה"ב. ישיבת הועד הפועל הציוני. בקלן היתה כסף השבוע שעבר ישיבת הועה"פ הגדול. היושב בראש טר דוד ולפזון הרציא ע"ד המצב בטורקיא, שהוא זמן המעבר. הנהגת הממלכה מתחזקה ומתפתחה בדרך הצדק והיושר ועמה החקים ובדרך ההתפתחות הזאת יתקדמו מעשינו בא"י מעט מעט. עלינו רק להשכיח ולהורות ע"י העתונים את הצבור בטורקיא ולהוציא מלבו את המשפטים הקדומים, שיש בו ע"ד הישוב היהודי עד שיוכה, שאין בו שום הפסד וסכנה לממלכה. בוכוח הנמרץ דרשו רבים לשנות את נוסח הפרוגרמה הבולית, שאינו מתאים עוד למצב הנכחי. אבל בסוף נוכחו, שאין צורך לשנות את הנוסח. כי הוא מתאים גם להמצב של היום. בדבר נכס אנררי חוו כלם דעתם, שצריכים למרר ולהחיש את מעשהו. פרופסור ורבורג הרציא על המוסדים בא"י. כצאלא"י הולד ומתפתח ויש לו קרן רווית של כ' אקף

פרנק. יש רק להפנות אליו בעלי הון, שיעשו עמו עסקים. הגמנוזים צריך למיכה, אבל אין לתמוך מספת המפלגה, כי אין להכנס במחלוקת. החובה לקבץ כסף מיחידים. ליער הרצל יש כבר ס"פ אלף מארש ועתה תתחיל הנטיעה. בעלי הון צריכים להשתדל להשיג בא"י רשיונות למעשי חרשת. — החלם שהקנרם יאריך חמשה ימים מן 26 דצמבר עד 30 בו. ד"ר נורדאו ידבר את גאום הפתיחה. אחרי כחירת הועד יקראו הדין והחשבון של הלשכה המרכזית והמחלקה לא"י. אח"כ יהיה זכות על ההסתדרות.

זהירות, וואלף: אנה אתה רץ כל כך? בער; נזכרתי, שהנחתי את ארון הכסף פתוח והחתן שלי לברו בבית. וואלף: הלא אינו נגב ומה אתה חושד בו? בער: זה לא, אבל מתירא אני, שאם יבט אל תוך הארון יחזיר לי את התנאים.

משדה הספרות והמדעים.

שפתנו.

ספר למוד השפה העברית על פי השטה הטבעית מאת רפאל סופרמן וצבי שרפשמן. חלק ראשון; אלפא ביתא ומקראת עם הסונות וציורים לשנת הלמוד הראשונה, היוצאת "השרון" פשמישל הר"ם"ט.

חבור ספר למוד לשנת הלמודים הראשונה, בשהתלמיד אינו יודע לא את השפה ולא את הקריאה, הוא דבר דורש הרכה נסיון פדגוגי, בשרון והבנה. מהוך אותיות סועטות, הגלסדות בשעורים הראשונים, צדיכים לחבר משפטים וספורים קטנים, אבל שלמים, וסובן שזאת היא אמנות רכה. ובאמת רואים אנחנו, שמחברי ספרי-הלמוד, למרות שאחדים מהם ספרמטים בכר בעולם ההוראה, נבשלו במעט כלם באבן-נגף זו, ולמרות חפצם, בהיות שהאותיות הסועטות לא הספיקו להם עוד לכתוב מאמרים או ספורים כדורים וסענינים — הוכרחו להכניס סאטרים ומשפטים משונים עד סאר בהכנסם. סאטרים משונים כאלה, היכולים לעורר צחוק וגחך וקשים ובלתי מענינים וגורמים למורים וגם והלמידים צער סרוכה ואי-הבנה חזרה והפרעת הלמודים, נמצאים במספר רב גם בספרי הלמוד הטובים בערך, כמו למשל: "הקריאה והכתיבה" של גורדון-גרוזוסקי, "הדבור והקריאה", "שפת ילדים" ועוד. אחרים מהם — כעין מחבר "הצעד הראשון", "הקריאה והכתיבה" ו"שפת ילדים" — הרשו לעצמם בשעת הדחק גם לחסר אותיות סן המלים, והנסיון כבר הורנו, כי הלמוד על פי הספרים הללו סקלקל לגסרי את החוש הארתוגרפי של הילדים ושכשהא כיון דעל על המורים מהחרמים על מעשיהם הראשונים.

הלכך כשנתפרסמו פרוספקטים, שהמורים הנידעים, החלוצים הראשונים כגליציה רפאל סופרמן וצבי שרפשמן קבלו עליהם חבור ספר כזה, תקוהנו חזקה, כי סוף כל סוף ייצא בשוק הספרים העברי אלפון סתאים לתעודתו, והתקוה אמנם לא נכזבה. הספר הסונה לפני ספגיע בסדרו וכאמנות המחברים, שכראו ככעט יש מאין, וסאוהיות אחדות יצרו משפטים סענינים סאר בהכנס וסועילים להרחבת השפה של התינוק, הספורים הקצרים כתיבים כשפה קלה ונחמדה, התמונות והציורים לקוחים מסביבת הילדים באמת והבדיחות הקלות, שאין בהם סן החרוד הקשה של גרוזוסקי — מעניניה ומשעשעות כל כך הרבה עד שאין שום ספק, שהספר הזה יהיה למקור-שעשועים ואוביקט של חבה אצל הקטנים, ועל פיו יסגלו להם את הקריאה והכתיבה והדבור החי כמשך זמן קצר. ראוי להעיר עוד על דבר אחד, על ההוצאה הנחרדה, שהיא הראשונה בספרות הפדגוגיה ניר לבן ויפה, אותיות נקיות ומכריקות וגדולות, הסונות נפלאות וכולטות — כל אלה מעידים, שהמוציא לאור לא שם את לבו, כמו המולי"ם הרוסים, דק שהכל יעלה להם בזול והדפיסו את ספריהם

ככעור סגונה וכתמונות סטושטשות — אלא גם לטובת התינוקות ולפתוח רגש היפי בקרבם. בדאי הוא שהספר המצוין הזה ירכוש לו את קקומו הראוי כבית הספר העברי, כי סקיל הוא את עבודת המורים והלמוד הסודרג על פיו יביא בודאות לדי הוצאות טובות, להועלת החנוך העברי והשפה העברית.

פודהאיצה. נפה לי זינגל.

מכתב אל המערכת.

כשום לכ לזה, כי סעברים שונים נשאלנו על דבר התיחסותנו אל השפה היהודית הסדוכרת, מה שלא בארנו עד עתה בקלה, הננו סוצאים לנבון לפרסם את הדברים האלה; הועד הסכין את הקונגרס העברי אינו מתבון להעלות על סדר-היום של הקונגרס את הסלחמה נגד השפה היהודית. כסובן היה החופשה לכל אחד מחברי הקונגרס העברי, וכזה גם לכל אחד מחברי הועד הסכין, לנגוע בשאלה זו ולהביע את התיחסותו אליה על פי הכרתו הפרטית, בקונגרס העברי יוכל להשתהף כל אדם מישראל, המכיר את השפה העברית כתוד לשוננו הלאומית והוא רוצה בהחיתה, הרחכתה והתקדמותה — יהי יחוסו ליתר הלשונות הסתהלכות כין היהודים איזה שיהיה.

ברגשי כבוד הועד-הסכין את הקונגרס העברי.

שמחה זיידען	מלכה גרויער
ראפטישיץ	רישא
מאורשים במרחשון תר"ע	

הנני מברך את הג' הנכבד מו"ה זיידען וביהו פה כמז"ט לארום בנו מר שמחה. אברהם עפשטיין — ראפטישיץ. הננו סכרכים כמז"ט את מר ל' שווארצקערג בסטרי לחתונתי. סו"ל "המצפה".

סעמק לכנו אנו מכרכים את מד שמחה גראסקאפא כמז"ט לארוסו עם ס' קורצדאק סביאלא קיערניצא. יוסף נעמראצויער יונ' ורעיתו. סכרכים אנחנו את מר יהושע רייסער לחתונתו. האחים קורנכליט — ראדויץ. כמז"ט לידידי מר יצחק פריין סקאבילניצא רוסק. אנשעל יוסט — וויעלקיע-אָמשי.

הנני סכרך כמז"ט את סרת סאליע מיהלראד לארוסה עם מר יצחק שענוועטער מפילונא. סו"ט להוריה. אנשיל גרוֹט — מושצ'סק. הנני מגיש כמז"ט לאחותי ס' סאליע להארסה. וואלף מיהלראד — לנצוט. ברגשי ידידות הנני סגיש זר פרחים וכמז"ט למר ליבוש לייכלער לארוסו עם ס' גיטל לייבלער ססאניץ הישנה. סשה גרינהוט — לוקאוויצא. סעמקקי הלב הננו מכרכים את ב"ד מר חיים בערגמאן לארוסו עם בת הרה"ג סו"ה יוסף פנחס לאנדא מכולחוכ. מו"ט להוריו.

יחיאל לוי, אכרהם כערגמאן — גליניק. מעמק לכנו נביע כמז"ט לש"ב החרף מר זאכ דוב אלטר מייער לארוסו עם מ' חיה סרוסה ליברויך. מו"ט להוריו. שלמה שיק, זאכ מייער — סאנוק. מקרב לבנו נביע כמז"ט לרענו החרף מר זאכ דוב אלטר מייער מפה לארוסו. ש' כערגענכויס, אריה קרעמער. יצחק אכעדלענרער — סאנוק. מקרב ולב עמוק אביע כמז"ט לרעי כאח די מר זאכ דוב אלטר מייער לארוסו. יואל ס'ניק — ליסקא. כרגשי גיל אביע כמז"ט לידידי החרף מר זאכ דוב אלטר מייער מסאנוק לארוסו. אפרים פייכאש — סאניק. לכבוד הארוס של כ"א מר חיים דוב טענענכויס את מ' רחל לאנדא ססאכבור אביע מעמק לכי כמז"ט. צבי הורוויץ — רישא. אה רעי מר סשה מיניץ אני מברך כמז"ט לארוסו. ישראל פערלשטיין — טרנוכ. כרוב אהבה וכבוד נכרך ממעמקי לבנו את רענו הנכבד מר יוסף ליפער כמז"ט לארוסו עם מ' אסתר רייך מדוביעצקא. האחים שרגא וסנחס שלעפריג — יארוסלב.

מקרב לכנו הננו מברכות כמז"ט את רעיהנו ס' חיה חסודה ליברויך להארשה. שרה ונרים שחטר. הזל כטל כרכתי לרעי הנכבד מר יוסף קנאבלער ככושטאטש לארוסו עם מ' שיינרד נעמער ממשארטקיב. פייביש שמערנכערג — כושטאטש.

המלוג הצר

מספרי חנוך ולמוד היותר חדשים הנמצאים בבית-מסחר הספרים של

י. ל. פורטגנג, בקראקא.

- K h
- 1.30 דקדוק העברית החדשה, לויץ
- דברי הורה עם דברי חכמים, ביאליק-רבניצקי 80.—
- דברי אנדה, ביאליק-רבניצקי ד' חלקים כ"א 80.—
- דברי אנדה, ד' חלקים כרכיכה יפה אהה 360
- דקטנט, אורתוגרפיה העברית ודקדוקה הירשביץ, ספר ראשון 60.— ספר שני 80.—
- דרך חדשה, חקי האורתוגרפיה העברית עם תרגילים סאת נ. פינס 1.30
- דרך חדשה פרודור לדקדוק ואורתוגרפיה האור הראשון, ראשית לסודים, ריזנברג 80.—
- הדבור העברי, קרינסקי, ח"א 1.30, ח"ב 1.80, ח"ג 2.80
- הדבור והקריאה, הסרקין 1.20
- הדקדוק הסעשי, סנוסוביץ, חלק ראשון 1.60
- חלק שני (הפועל) 2.10
- הלמוד העברי, ראשית לסודים, זילבררץ, 60.—
- הלשון, ש. ל. גורדון חלק א' 1.60, ח"ב 2.20
- הסגנון העברי, קרינסקי 4.20
- הצעד השני, לויץ 1.60
- השפה העברית, לידסקי-איזנכרג 1.—
- השפה והחיים, לויץ 1.20
- התנוק, א"כ מצויר, סגין-מישקיס 90.—
- התחלת הגסדא, גאלדמן 90.—
- גמרא לסתחילים 1.30
- גמרא לתלמידים 1.40
- סגיוות הגמרא 1.80

(המשך יבא).

רשימתי נו' 2 המכילה שאר ספרי חנוך ולמוד אשלה לכל דורש הנם.

למורי כ"ם הקונים סכום אכסמפלרים גדול רכט הגון. **L. FORTGANG, BUCHHANDLUNG KRAKAU.**

מודעה.

לדרישת הרבה הירים החליט ועד החברה יסיד ביה"ם העברי כקראקא הח"מ, לפתוח, סלכד סדרי הלמוד כבית הספר ביה"ה הסחלקות, מר"ח חשון ש"ז (16 אקטאבער ל. י.) ע"י סודים כומחים ומוכהקים קורזים עברים ככל יום אחרי הצהרים, כרי להבשור לבית ספרנו אל המחלקה השלישית כשנה הבאה (היינו 1910—1911) אוהם תלמידי כיה"ם העממי של המחלקה השניה או אלה הלוקחים את הלמוד העממי כבית, שאינם מוכשרים עוד כעת לכית ספרנו ספאת ידיעהם המעטה בעבריה. ההכתבה היא ככל יום כלשכת בית ספרנו כרחוב הסכסטיאני 16 משעה הרביעית עד החמישית אחרי הצהרים. כחיר הלמוד. הוא 8 כהרים לחדש. ועד החברה בית ספר עברי כקראקא.

קאפיעראפאראט אהן

א פרעם!

פראקיש אין וויכטיג פאר יעדען סיחר! איין קאמפלעטער אפאראט קאָסט קווארטפארמאט 5 קר., אקטענפאָרמאט 6 קר. 30 העללער. האנדלונגען, וויעדערפערקויפער ראכאט. צי כעשטעלען דורך: I. Celter, Generalvertretung Sambor.

מורה ת"ת.

המבקש להביא למקומו מורה עברית מומחה ובקי כהג"ך ובש"ס ובכל הספרות העברית יפנה אל מערכת "המצפה".

Newyorker Germania

LEBENSVERSICHERUNGSGESELLSCHAFT.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905 K. 539,686.228.—
 Stand der Activa laut Bilanz Ende 1905 „ 176,528.370.—
 Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905 „ 30,748,986.—
 Ueberschuss vom Jahresumsatz K. 2,215.336.— } 13,934.003.—
 Reserven v. früheren Jahren für Dividende „ 11,718.647.— }

Folgende Vorteile bietet die Newyorker Germania ihren Versicherten:
 1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres; 2) die Polizzen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen, in welchen der Antrag objectiv falsche Deklaration enthält; 3) Reise um die ganze Erdkugel unterliegen keinen besonderen Prämien; 4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen; 5) nach 3-jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polizze frei verfügen, gemäss der in der Polizze ersichtlichen Instruktion.

General-Agentur für Westgalizien

Sigmund Gleitzmann, Krakau

Jasnagasse 5.

Agenten unter günstigen Bedingungen gesucht.

NIEDERLÄNDISCHE LEBENSVERSICHERUNGS-GESELLSCHAFT

נידערלענדישע לעבענספעריזכערונגסגעזעלשאפט

דיועקציאן פיר עסקעררייך:

ווייען, 1 בעצירק, אספערנפלאטץ 1 (אים אייגענען הויזע).

די געזעלשאפט פעריזכערט צו פעסטען בילדיגען פרעמיען נאך פער-
 שיעדענען קאמבינאציען אונד מיט גאר אנטיקערטע געווינאנטייל.
 פערנער עמפפעהלען וויר אלס אייטערסט גינסטיג דען אבשלוס נאך
 מאריף 28. היעבוי ווירד ביי אבלעכען דעם פעריזכערטען אן די הינטערבליע-
 בענען (יורשים) איינע זעהר האָהע פענסיאן, נעמליך 10 פראָצענט דער
 פעריזכערטען סומע, אונד טראמפּדעם נאך אבלייף דער פאַהער פער-
 איינבארטען פעריזכערונגסדויער אהנע יעדען אכצוג דער עמפפאנגענען פענסיאן
 די פאלע פעריזכערטע סומע אן די ערבנען צור אויסצאהלונג געבראכט.
 צור ערקלערונג דיענע פאלנענדעם ביישפיעל:

איין מאנן פאָן 35 יאהרען פערזיכערט 10.000 קראנען, צאהלכאר אין
 25 יאהרען, וואָפּדי יעהרליך 491 קראָנען אן פרעמיען צו צאהלען זינד. (דיעזע
 פרעמיע קאנן אויך אין פערטעלעיהרליכען אדער מאָנאטליכען ראטען ערפאלגען)
 אונגענאמען דער פעריזכערטע ווירדע נאך אבלייף פאָן 3 יאהרען שטערבען,
 זאָ צאהלמ די געזעלשאפט אן די ערבנען איינע יעהרליכע פענסיאן פאָן
 1000 קראָנען, אונד צוואַר 22 יאהרע לאנג, נעמליך ביז צום אבלייף
 דער געוועהרטען אויפשוּבציט. נאך אבלייף דיעזער 22 יאהרע הערט די פענ-
 סיאָנסצאהלונג אויף אונד די געזעלשאפט פערניטעט אן די הינטערבליעבענען
 אויסערדעם נאָך די פאָלע סומע פאָן 10.000 קראָנען.
 צור אויפנאָהמע פאָן פעריזכערונגען אונד ערטיילונג פאן אויסקינפמען
 העלט זיך עמפפעהלען:

Die General-Agentur der „Niederländischen“

Löbel & H. Taubes, Czernowitz.

מיטארכייטער ווערדען אן אלען ארטען געווכט.

בעקאנטמאכונג.

אויף גרונד פאָן דעם בעשלוס דעם איוור. קולטום-
 פאָרשטאנדעס אין פאָרגורזע פאָם 17 אקטאבער 5. י.
 ווירד היעמיט איינע

שריפטליכע אפערטען-ליציטאציען

אויף די עפערטאכטונג דעם דאמפּפּאָרעס אין פאָרגורזע
 פּיר די צייט פאם 1 יענער 1910 ביז 31 דעצעמבער
 1912 אויסגעשריעבען.

די אָפּערטען זינד צו איבעררייבען ציר הענדען
 דעם אונטערפּערטייגמען, אין דער קאנצליי רער
 איווראעליטישען קולטוםגעביידע אין פאָרגורזע ביז דעם
 14 נאוועמבער 5. י. 12 אוהר מיטאנא, אין וועלכעס
 טאנע די ליציטאציען שטאמפּינדעט.

דאם וואָדיום בעטרענט 1000 קראנען.

דער אויסרויפּונגספּרייז 5500 קראנען.

דיא בעדינגונגען קאן מאן זעהען טעגליך פאן
 2 — 4 אוהר נאכמיטאג אין דער קולטוםגעביידע-
 קאנצליי אין פאָרגורזע, יאָזעפינסקא נומר 7.

שמעון דונהלבלום

פרעז. דער קולטוםגעביידע.

מוריה

הוצאת ספרי למוד ומכרא והנוך לתלמידים.

כל הוצאותיה של מוריה נערכות ע"י חבר פדגוגים סומחים ובעלי מעם
 ספרותי ה"ה:

ה. נ. ביאליק, ש. בן-ציון וי. ח. רבניצקי.

פרוספקטים מפורטים נשלחים הנם לכל דורש.

הכתבת למשלח כספים, הזמנות ומכתבים:

Verlag Morijah, Odessa, Russland.

בנליציה יאוסטריאיש להשיג אהן כל ספרי מוריה אצל המו"ם

פריינד ואמקרויט בפשמישל וא. רבינזאהי בסמניסלוי.

הוצאת מוריה, אדעססא.

יצא לאור "דברי אגדה" מבחר האגדות ונמצא למכירה שנתלמוד ומרשים

(לביה-אב ולביה-הספר).

סדורות, מפורשות ומנקדות על ידי ח. נ. ביאליק וי. ח. רבניצקי.

ספר ראשון (ד' חוברות).

אחרי ההג"ך אין לך באוצרוהינו העתיקים מקצוע יפה ומסוגל לעודד בלב
 הילדים חבה גדולה לקדשי האומה וקניניה כמקצוע האגדה, שבה נהלבש רוח
 האומה במשך כמה מאות שנה באופן מקורי ומיוחד, שאין דוגמהו בדורות
 הבאים ועליה נתחנך עמנו בזמנינו ובנעוריו במשך כמה וכמה דורות. כספר
 "דברי הגדה" נתנו המסדרים את היכולת להתלמד העברי, להביר ע"י מבחר
 הדוגמאות את האגדה כמו שהיא כצורתה היפה ובלשונה הנוחה ושהיה עם זה
 ההברה מלאה כפי האפשר וקנויה בדרך מתוקנת בסדר יפה. להכליל זאת
 השהדרו המסדרים לאסוף לתוך ספרם זה מכל מקצועות האגדה שנתלמוד
 ומרשים את כל הטוב והיפה והנאות, לפי דעהם ומעמם, לילדים.

ספר "דברי אגדה" העשוי במתכונתו של ספר האגדה הגדול
 לגדולים ושנכנסו בו מבחר האגדות הראויות גם לגדולים וגם
 וגם לקטנים. נחלה אף הוא לפי תכן עניניו לארבעה חלקים:

- (א) ספר ראשון: בו יבאו מבחר האגדות, שנאמרו על אישים, מאודעות וענינים שונים, שבא זכרם בכתיבי הקודש.
- (ב) ספר שני, מבחר האגדות על אישים, מאודעות וענינים שבזמן בית שני והתלמוד.
- (ג) ספר שלישי, מבחר האגדות על הענינים האומיים של ישראל (עם ישראל, ארץ ישראל, לשון הקודש, גלות, נאולה ומשיח, תורה נבואה, הקב"ה).
- (ד) ספר רביעי, מבחר האגדות בעניני חיים של יחיד וצבור, מוסר ומדות, הארם, החברה והעולם וכו'.

הספר הזה, מלבד שהוא הריסוסומטיא יפה ללמוד האגדה וסגנונה, עוד וכל
 לשמש בידי הסורים והתלמידים כעין סלואים יפים לספורי המקרא, בהיות
 רב האגדות, הנוחות וקלות מאד בצורתן, ובלשונן ומושכות את הלב בתכנן,
 קשורות קשר פנימי עם ספורי המקרא. וכאופן זה יעבר התלמיד מאליו
 מן הסגנון הביבלי לסגנון האגדה, שהיא השליט בספרותנו החדשה.

הספר הזה, היא באמת ספר-עם במרא מובן המלה, באשר שנכנסו
 בו מבחר האגדות העממיות שנתלמוד ומפרשים ונדפס באותיות
 גדולות ומנוקד כלו נקוד מלא ושלם ונוח למקרא ולהבנה לגדולים
 וגם לקטנים, למורה עם תלמוד.

מחיר כל חוברת בלא המשלח 80 הל"ר. מחיר כל הספר (ד' חו')
 מכורד בכרך אחד בכריכה יפה בלא המשלח 3 כתרים 60 הל"ר.

הכתבת:

Verlag „MORIJAH“, Odessa, Russland.

ובאוסטריא ונליציה אצל המו"ם:

אמקרויט ופריינד בפשמישל וראבינזאהן בסמניסלוי.

בכרת הרפלה באיטליאני נגנוו סמני מלח ותפלין רש"י ה"ה
 בתוך דרוק של סאכט ועל טקן הרפלין של רש"י רחום שמי מ' קוצנער
 תרנ"ו ראורול. מי שיבאי לפניו תפצים כאלה יוארל להודיע ואשיב
 מחירם. כפי התראה הכיאים תגנו לואלעששששקן, כי משם הוא.
 M. Künzer, Jagielnice.

מי יודע?

האטעל ורעסטוראציען כשר
 לכע"כ יהודים של
שלום אהרן ראזענטאל
 בלבוב, רחוב רזעניצקא 13.
 טעלעפאן נ"ו 1314.

ISIDOR KRIEGER
 Friedland bei Mistek (Mähren)
 פערזענדעט פֿירמאנע-אונד פֿיאקער-
 פֿייטשען אויס פֿרימא קערן-לעדער גע-
 עניטמען צו ביליגסטען פֿרייען. פֿערזאנד
 פער נאכנאהכע.

מהות המוסר
 מאת ישראל סירקיס

המחבר העברי הזה סלל דרך חדשה בפילוסופיה והוא מגלה תעלומות חכמה בספריו נפש האדם. הוא חיפש כל רה הסבות, שגרמו את הדעות המוסכמות בתורת המוסר של סדר החברה. הוא מהפך את כל השקרים המוסכמים ומעמידם על אמתם, קורא לכל בלל אנושי בשם האמת ומראה מקורו. המחבר הוא פילוסוף עמקן ובכ"ו בעל סגנון פשוט ומוכן לכל ככל פרק ופרק הוא מגלה המון אמתיות מפליאות ומחכימות. ספר כזה לא נכתב בתוכנו זה מאות בשנים. המחבר באיסטב ריא נמסר ל"המצפה".
 מחירו 1.40 כתרונים עם פרמא ע"א-
 אדמיניסטראציע של "המצפה".

פרס ויהודה.
 מדבר על אמונות ודעות ומנהגים אשר קימו וקבלו אבותינו בימי שבתם בגלות בכל מאת הפרסים ודתיהם.
 מאת דר. שלמה רובין.
 מחירו כתר ומחצה. — להשיגו אצל
 P. H. Wettstein, Kraków, Szpitalna 20.

מכתבי מחקר ובלורת
 החפץ בספרי "מכתבי מחקר ובלורת" ספר ראשון הכולל בתוכו מכתבים בשיטות הזמן כחכמת ישראל העתיקה והחדשה יוכל לפנות למערכת "המצפה" ותחת שהיה מקחו ער הנה יותר משני כתרים יקבלו קודאי המצפה במחיר כתב אחר עם פארטא. לחכמים ומחברים אשלחנו תמורת ספריהם.
 כתובתי: **שמואל אלכסנדראו**
 בעיר באבובסק פלך מינסק ברוסיה.

מ. ב. לזבניק: **שירים.**
 כ"המצפה" נ"ו 26 כתבו על אדוהם: שירים מרוממים, נוהגים ניב חדש לכל הגה לב עברי בזמן הזה, נוהגים כנפים לכל רעיון ושאיפה. אלה הם שירי התחיה הם מכמאים כל מה שרחשו לבותינו בזמן המעבר. מחיר הספר (160 עמוד על נייר מוכר) 1 ר' / ככריכה מהודרת 1,25 ר' / משלוח 12 ק'.

הכתובת: **Verlag „Tuschijah“, Warschau.**

Wyd.: **Naftali Hof. S. M. Lazer.**
 Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer
 Drukiem S. L. Deutschera · Podgórzni

Erstes und Grösstes
Grammophonhaus
JOSEF WECHSLER
 Engros & Endetail
 Lemberg, Sykstuska 2 Krakau, Grodgate 71

גענעראלפערטרעטער דער גראמאפאן אקציען-געזעלשאפט
 מיט כארקע „שרויבענדער ענגעל“
 גרעסטעס לאגער פֿיליזשער, דייטשער, העברעאישער אונד יודישער פֿלאטען מיט מארקע „ענגעל“,
 20 000 פֿלאטען ערסטגראמאפֿון קינסטלער
 שטעטס אָס לאַגער!
 רעפֿראטירטילע אונד ווערקשטעטע אָס אָרטע בעסטע אומ-
 טוישבערייגונגען. — פֿרייזקאטאלאָגע גראַטיס אונד פֿראַנקאָ.
 לעמבערג, פֿיערענאָן 2033/II
 קראַקאָ, טעלעפֿאָן 611.

כשרה זעלכווארען-פאבריק
A. Finkelstein, Lemberg, Goluchowskipl. 2
 ליעפערט אלע סארטען זעלכווארען, בעסטע בשרה דעליקאטעסע. די פאבריק איז מיט רען מאדערנסטען בעהעלפען איינגעריכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט א. ו. ו.
 אונד ערצייגט נור פֿרימאזוארע
 בהכשר הרה"ג ר' משה באב"ד האב"ד פה.

הוצאת „האור“.
 יצאו לאור ונמצאים למכירה שלשה ספרי למוד חרשים וחשובים:

(א) שיחות טבעיות
 קורס אלמנטרי מלא ושלם לקריאה, לכתיבה ולראשית הדבור העברי לשנת הלמודים הראשונה. חובר ע"י מ. קרינסקי.
 הספר „שיחות טבעיות“ לפי הכתיבה, צורה ואופן עבודו, הוא דבר חדש ומקורי בספרותנו החנוכית. הספר מלמד את הקריאה, הכתיבה והדבור בהדרגה מדויקה ע"י שיחות חיות ומבעיות, ספורים ושירים קלים תיכף מן השעור הראשון. ציוריו הרבים — יותר משלש מאות — החיים והבהירים, נוהגים חומר רב להמורה לנהל על פיהם שיחות פשוטות, חיות ומבעיות גם תרגילים רבים על פה וככתב מובאים בספר. לכל השירים הרבים הבאים בספר חוברו מנגינות מקוריות, קלות ונעימות, והוי הנגינה נדפסו בנוף הספר. בסוף הספר באות „הכניות לשיחות שמושיות בעד המורה“. ההכניות האלה המכילות חומר רב לשיחות בעד המורה עם התלמידים מן הייס הראשון לכואם אל בית הספר מעשירות את מושגיהם ומועילות להתפתחות כשרונותיהם של התלמידים המהחילים. הספר נדפס בהירוד מצוין שעוד לא היה כמותו. מחיר 168 עמודים פורמט גדול. מחירו 1.30 כלי המשדח.

(ב) הסגנון העברי
 קורס גבוה ללמוד השפה העברית וספרותה ערוך ע"י הנ"ל.
 חלק ראשון הוא החלק הפיוטי. בו יבואו כל מבחי היצירות הפיוטיות מן התנ"ך והתלמוד והמדרשים, מאגדות העם ומשירי, עד אחרון שבספרים העבריים וגם מבחי הספרות האירופית, כל אלה מסודרים עפ"י סדר הורה הספרות וכללי הורה הספרות נכללים בו לפני כל פרק ופרק. מחיר 904 עמודים פורמט לקסיקוני. מחירו K 4.20 כלי המשדח.

(ג) שפת התלמוד ודקדוקה.
 ספר למוד לשפת התלמוד ודרכי סגנונו רב הגונים. ערוך ומעובד על ידי יהודה שטיינברג.

ספר למוד זה חדש הוא ומקורי טראשיתו ער סופו. מארתו העקריה הוא לתת לנערים כינה כשפה הבלולה של התלמוד וכללי דקדוק בשעור הנחוץ להם, עד כדי שיוכלו לקרא ולהבין באגרות התלמוד והמדרש כמקורן, בספר הזה מובאים כללי הדקדוק, הרבה תרגילים מודרניים כפה וככתב עם מאמרים רבים לקוטים מן התלמוד והמדרשים. מחיר הספר K 1.30 כלי המשדח.

הממבר הראשי מהספרים האלה נמסר לבית מסחר הספרים של „התחיה“ הנוסד ע"י **Abr. Robinsohn, Buchhandlung, Stanislau (Galizien).**

קינדער
 פון 14—20 יאהרע וועלכע נומע אלט:
 אָדער סופראן-שטימען האבען בעקאמען
 — אין איינער חסידישען שטארט אין
 אונגארן — גאנצע פערפלעגונג, ישיבה
 אדער ה"ה — ווען זי ביי מיר יעדען
 שבת וועזיג זינגען ווערען. ערמען
 וועלכע קינדער על דרכי הורה ערציהטן
 וואלען מעגען זיך ווענדען מיט אָפֿערטע
 אן „המצפה“ אונטער שירע „חסידיש“.

גאנצע פעטם.
 ראָהעס אונד געקאמעס פערזענדעט
טעגליך פרישעס
Juda Zins, Husiatyn, (Galizien)
 פרייע אונד הכשרים מהרבנים הגאונים
 מכערוזאן, מפרעמיטרא ויכסטרי זענדע
 אויף פערלאנגען.

מודעה בספרות „הפדגוגית“
 בית מסחר ספרים „התחיה“ הנוסד ע"י
 אברהם ראבינאוואן בעסטמיסלכ גאליציען
 ימכור ספרים דלמטה במקח הוול:

- K H
- שפת ילדים מאת ברקמן וברכוב ח"ר 1.30
 - שפת ילדים מאת הנ"ל ח"ב 1.20
 - שפתנו מאת סופרמן ושרפשטיין 1.60
 - קורות העברים מאת ש. דובנוב ח"ר 1.80
 - קורות העברים מאת הנ"ל ח"ב 1.80
 - קורות העברים ח"ג 1.80
 - מראה עינים מאת מנוסוביץ ח"א 1.—
 - מראה עינים מאת הנ"ל ח"ב 1.60
 - היסטוריה קצרה מאת ש. ברמן ח"א 1.—
 - היסטוריה קצרה מהנ"ל ח"ב 1.—
 - מבוא התלמוד מאת נילויין 2.30
 - היסטוריה תלמודית 1.—
 - פניני רש"י מאת ברמן 1.—
 - יהושע מן תנ"ך מקרא מפורש 1.70
 - שופטים 1.80
 - שמואל א' 1.—
 - שמואל ב' 1.—
 - מלכים א' מלכים ב' מהנ"ל כל אחד א 1.90
 - ספר האגדה מן ח. ג. ביאליק ח"א 2.60
 - ספר האגדה מאת הנ"ל ח"ב וחד 1.80
 - ספר האגדה מאת הנ"ל ח"ג 3.20
 - ספר עין יעקב מעובד ע"י ב. רבנר 2.60
 - בן עמי מאת נוסמן חלק ראשון 1.—
 - בן עמי מאת הנ"ל חלק שני 2.—
 - הכריכה על כל ספר למוד 20 הלר.
 - טורים, כתי ספר, מוכרי ספרים מקבלים
 רכש הנון.
 - כל מי שיקנה בעד חמשה כתרים יקבל
 לתשורה ספר העתון „צפיריים“.
 - הכל אוכל לשלוח תיכף אם ישלחו הקונים
 דמי קדימה והשאר בוקיפה.

Abraham Robinsohn, Buchhandlung Stanislau, (Galizien).

חות יא"ר
 בו גסכצו דרושים וכאווים על פסוקי תנ"ך ודרשות חז"ל כדרך מוסר ומליצה וגם רבני אנדה לכל שכתות השנה, למועדים ולרגלים ולפיקי אבות ודרשות יפות לנשואין והספדים. מאת הרה"ג הדרשן המחולל הנודע מו"ה יוסף אלעזר ראזענ' פעלד האבר"ם גאלנאוין מחבר ס' „עשרת צב"י. הספר מכיל שי' פנים גדולים מרובעים כדפוס יפה מאד. — מחירו 5 כתרים. — להשיגו אצל המחבר:
Ober-Rabbiner Josef Rosenfeld Galgócz, Ungarn.